Η ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ

Θὰ ἔχετε ἀκούσει γιὰ τὴν «ἀφομοιωτικὴν δύναμιν» τοῦ ἑλληνισμοῦ, ποὺ λέει ἡ Ἱστορία· ὅποιοι ξένοι δηλ κατεβήκανε στὰ μέρη μας, μέσα στοὺς αἰῶνες, γινήκανε, σὲ λίγο δικοί μας, ξεχάσανε τά παλιά τους.

Κάτι τέτιο, παρόμοιο, συμβαίνει καὶ μὲ τὰ πνευματικά μας ζητήματα: Κάθε τι ποὺ παίρνουμε ἀπὸ τοὺς ξένους τὸ κάνουμε δικό μας. Καὶ τὴν ξένη βοήθεια τὸ θέατρό μας τὴν πῆρε μὲ δυὸ τρόπους: Μεγάλοι ξένοι θίασοι ταξιδεύανε ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ τὸ Κάϊρο, γιὰ νὰ πᾶνε στὴν Πόλη· αὐτὰ ἤτανε τὰ μεγάλα κέντρα, τὰ πολύκοσμα, τῆς Μεσογείου. Ὁ δρόμος τοὺς ἔφερνε καὶ περνοῦσαν καὶ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα· κάπως μικρότερα συγκροτήματα πηγαῖναν στὴ Σῦρο, στὴν Κεφαλληνία, στὴν Κέρκυρα, στὴν Πάτρα. Ἐκεῖ τοὺς βλέπανε οἱ Ἕλληνες ἠθοποιοὶ καὶ μαθαίνανε καὶ τὶς καινούργιες τὶς προόδους τῆς σκηνικῆς τέχνης καὶ τὰ καινούργια ἔργα· κάποτε - κάποτε, ἂν κανένας τέτιος ξένος θίασος ἀτυχοῦσε, τοῦ ἀγοράζανε τὰ κοσμήματά του, τὶς σκηνογραφίες του καί, καμμιὰ φορά, τοὺς παίρνανε καὶ τοὺς κουρεῖς τους, τοὺς μηχανικούς τους—παντρευόντουσαν μὲ Ἑλληνίδες—Τὸ θέατρό μας λοιπὸν συγχρονιζότανε καὶ γινόταν εὐρωπαϊκό.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ οἱ συγγραφεῖς μας πηγαίνανε στὴν Εὐρώπη καὶ βλέπανε μὲ προσοχὴ καὶ μὲ τὴ ρωμαϊκὴ ἐξυπνάδα τους τὴν ἀστραφτερή, τὶ ἔκανε σ' ἐκεῖνα τὰ ἔθνη τὸ θέατρο ὡς πρὸς τὸ δραματολόγιο καὶ μεταφέρανε καὶ αὐτὲς τὶς προόδους στὴν Ἑλλάδα. Ὁ Βερναρδάκης, ὁ Βλάχος, ὁ Κορομηλᾶς ἔτσι «σπουδάσανε», ἂς πῶ καὶ λάμψανε ὡς ἀληθινοὶ καὶ πολύτιμοι πρωτοπόροι.

Ὅπου ταξιδεύει στὸ Παρίσι καὶ ὁ Ν. Ι. Λάσκαρης. Εἶδε καὶ τὴν ἐπιθεώρηση. Στὸ Λεξικό του μᾶς λέει πὼς ἡ λέξη «Ἐπιθεώρηση» εἶναι συντομογραφία. Ὁ πλήρης τίτλος ἦταν στὴ Γαλλία γιὰ τὰ παρόμοια ἔργα: «ἐπιθεώσησις τοῦ τέλους τοῦ χρόνου». Δηλ. μιὰ «ἀνασκόπησις», μιὰ σατυρικὴ θεατρικὴ καταγραφὴ τῶν πιὸ σπουδαίων γεγονότων τῆς χρονιᾶς. Ὕστερα κι ἐκεῖ κι ἐδῶ δὲν περιμένανε τὸ τέλος τοῦ χρόνου οἱ συγγραφεῖς γιὰ νὰ γράψουν. Εὐτυχῶς, γράφουν κάθε μέρα,

Ὁ Λάσκαρης εἶχε γυρίσει ἀπὸ καιρὸ στὴν Ἀθήνα καὶ εἶχε ξεχάσει τὶς ἐντυπώσεις ποὺ τοῦ ἄφισε τὸ εἶδος αὐτὸ ποὺ δὲν τὸ ἤξερε καθόλου τὸ ἑλληνικὸ Θέατρο.

Κατὰ τὴν ἄνοιξη τοῦ 1894 ἕνας θίασος παίζει στὴν Ἀθήνα μιὰ εὐρωπαϊκὴ ἐπιτυχία, μιὰ ἐπιθεώρηση, τὴ «Γκρὰν βία». Τέτια ἐπιτυχία δὲν εἶχε ξαναγίνει ποτὲ ἄλλοτε σ' ἐμᾶς,

Ὁ Λάσκαρης θυμᾶται αὐτὰ ποὺ εἶδε. Βρίσκει ὅτι τώρα πιὰ μπορεῖ νὰ ἔχουμε στὴν Ἑλλάδα ἕνα χαρούμενο καὶ τραγουδιστὸ θέαμα, γεμάτο κέφι καὶ πρὸ παντός, ἐπικαιρότητα.

Τραγουδάκια εἴχανε συνήθως καὶ οἱ μονόπρακτες κωμωδίες· πολὺ εἴχανε συνηθίσει νὰ τραγουδοῦν οἱ ἠθοποιοί μας μὲ τὰ κωμειδύλια πού, ὡς τὴν ὥρα, σημειώνανε πάρα πολὺ μεγάλη ἐπιτυχία κι ἐκεῖνα.

Γράφει λοιπὸν μιὰ ἐπιθεώρηση, τὰς «Ὑπαιθρίους Ἀθήνας» μὲ τὴ συνεργασία ἑνὸς ἐξόχου συγγραφέως τοῦ Ἠλ. Καπετανάκη ποὺ ἔγραψε δυὸ θαυμάσια ἔργα, τὸ «Γενικὸ Γραμματέα» καὶ τὴ «Βεγγέρα» Τὴ δίνει σ' ἕνα θίασο καὶ τὸ χειρόγραφο σκαλώνει στὸ συρτάρι.

Ἀλλὰ πρωτοπαίζεται τὸ «Λίγο ἀπ' ὅλα» τῶν Μ. Λάμπρου καὶ Λ. Ἀστέρη· ἡ ἐπιτυχία εἶναι θριαμβευτική. Παίζεται στὸ θέατρο «Παράδεισος» ποὺ ἀκόμα ὑψώνονται οἱ τοῖχοι του ἐρειπωμένοι κάτω ἀπὸ τὸ Μέτς: 30 Αὐγ, 1894 ἡ πρεμιέρα. Θιασάρχης ὁ Δ. Κοτοπούλης. Ἰδοὺ ὁ θιασός του: Λαζαρίδης. Μαρ. Κτενᾶ. Ἑλ. Χέλμη, Ἀδ. Πομόνη, Α. Φιλιππίδης, Γ. Νικηφόρος, Α. Ἀπέργης, Θ. Πεταλᾶς, Γ. Χρυσάφης.

Τοῦ Λάσκαρη ἡ ἐπιθεώρησις παίζεται στὶς 9 Ὀκτωβρίου 1894 στὸ χειμερινὸ θέατρο «Κωμωδιῶν» στὰ Χαυτεῖα μὲ τὸ μεγάλο ἠθοποιὸ Εὐάγγελο Παντόπουλο καὶ μὲ τοὺς Π. Ροῦσσον, Πεζόδρομον, Κ. Χέλμην κλπ.

Ἡ ἐπιτυχία ἦταν μικρή.

Τὸ ἄλλο καλοκαῖρι ὁ Μ. Λάμπρος ξαναγράφει καινούργια ἐπιθεώρηση, τὸ «Πρῶτον πῦρ» καὶ παίζεται μὲ τὸν Παντόπουλο.

Ἀποτυχία.

Ἀκούραστος ὅμως ὁ Λάμπρος γράφει στὸ ἴδιο καλοκαῖρι καὶ ἄλλο: Τὸ «Ἄνω - κάτω». Πολλὲς σκηνογραφίες, ἑκατὸ ἠθοποιοί, διαφημίσεις. Ἀποτυχία καὶ μαξιλάρωμα.!

Ἐν τῷ μεταξύ, εἶχε παιχθεῖ μετὰ τὰς «Ὑπαιθρίους Ἀθήνας» καὶ ἄλλη μιὰ ἐπιθεώρησις τοῦ Ν. Κοτσελοπούλου, μὲ τὸν τίτλο «Ἔπεσε».

Πῶς ἦτανε ἡ ἐπιθεώρηση, τότε;—Μὲ νούμερα; Ὄχι. Μὲ μεγάλα σκέτς ποὺ εἴχανε καὶ κάποιο σύνδεσμο, ἂς ποῦμε· τὰ ἔδενε ἀναμεταξύ τους μία κάποια ὑπόθεση: Ἕνας ἐπαρχιώτης π. χ. ἔρχεται στὴν Ἀθήνα καὶ βλέπει διάφορα παράξενα πράγματα· αὐτὰ τὰ παράξενα ἤτανε τὰ σκέτς, τὸ θέμα, ἡ ὑπόθεση: τὸ ταξίδι αὐτοῦ τοῦ ἐπαρχιώτη δηλ.

Ἡ μουσικὴ δὲν ἦτανε πρωτότυπη· κατὰ συνήθεια τοῦ καιροῦ, προσαρμόζανε τοὺς στίχους ἀπάνω σὲ διάφορους ἀγαπητοὺς σκοποὺς δανεισμένους ἀπὸ τὰ μελοδράματα.

Ὥστε οἱ πρῶτες ἑλληνικὲς ἐπιθεωρήσεις εἴχανε μία ἐπιτυχία καὶ μετὰ μέτριες, ὡς ποὺ καταλήξανε στὸ μαξιλάρωμα.

Ἔτσι, γιὰ κάμποσα χρόνια, ἐξακολουθοῦσε βέβαια νὰ παίζεται τὸ «λίγο ἀπ' ὅλα»—φαντασθεῖτε ἐπιθεώρηση ποὺ παίζεται καὶ τριάντα χρόνια ὕστερα' ἀπὸ τὴν πρεμιέρα της!—, τὸ καινούργιο εἶδος ὅμως φαινότανε, πὼς εἶχε πεθάνει γιὰ πάντα. Ἀλλὰ εἶχε πάθει νεκροφάνεια μόνο. Δείλιασε, φοβήθηκε τὰ μαξιλάρια καὶ ζάρωσε στὴ γωνιά της. Δέκα χρόνια σιωποῦσε. Ξαναπῆρε ὅμως ἀπάνω της. Στὸ ἄλλο φύλλο θὰ δοῦμε πῶς.

ΓΙΑΝ. ΣΙΔΕΡΗΣ

ΕΝΑ ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΤΟΥ ΚΑΠΕ